

KIRKEN UNDERVISER

– Det aktuelle tidsskrift for kirkens pædagogik og undervisning



ÆSTETISK ERFARING

At skærpe, værne om og befordre æstetiske erfaringer



SALMESANG OG RITUALER

Hvorfor er salmesang sådan en succes?



KAGE ELLER TØRT BRØD

En fastelavnsvandring med alle sanser i spil



Juni | 2013

2

TEMA:

BRUG SANSENE

Leder

Redaktionen kommer her med et spændende nummer, der stiller skarpt på sanserne.

Der er mange fordele ved at få alle sanser med i undervisningen. Det kan give afveksling og fornyet energi. Nye vinkler og anderledes oplevelser. Men ikke nok med det: Undervisning med sanserne kan åbne for en særlig type erfaring - æstetisk erfaring.



Dorte Jørgensens indledende artikel peger på kvaliteterne i den æstetiske erfaring. De eksempler på sanse-undervisning som bladets øvrige artikler giver, mener redaktionen netop har kvaliteter, der kan skabe rum for denne æstetiske erfaring.

Herefter følger et spændende materiale af Anne Sofie Aabenhus, der beskriver en godt gennemprøvet fastelavnsvandring, hvor alle sanser udfordres i kirken for skoleklasser på mellemtrinnet. Vandringer er inspireret af teaterformen: sensorisk teater, som den tages i brug af den colombianske teatertrup Teatro de los sentidos (sansernes teater)

Den pædagogiske baggrundsartikel præsenteres fagligt grundigt og informativt af Preben Medom Hansen og her introduceres to illustrative oversigter, der skal støtte forståelsen af teorierne om "de mange intelligenser" samt tilgængene via forskellige "læringsstile".

Så følger tre artikler, der har taget inspiration i den pædagogiske hverdag i kirken: Inge Lise Reiche skriver om erfaringer med babysalmesang – at successen bunder i at man sørger for såvel at udfordre sanserne og sproget som at holde fast ved dåbsoplæringen og ritualerne. Malene Højbjerg Tarp giver os et øjebliksbillede fra en plejehjemsgudstjeneste, hvor både ritualer og sanser har fået en meningsfuld plads og udfoldelse, mens Anne Røndal leverer praktiske overvejelser over de sanselige rammer omkring konfirmationsundervisningen.

Til sidst oprulles i et interview med Helle Janke nogle interessante overvejelser omkring "Kirkerummet som sanseatorium". Hun beskriver, hvordan hun udfolder sanselege, og derefter fortæller og følger erfaringer til fra Bibelens sfære.

Til inspiration og god læsning

Anne Marie Boile Nielsen

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Anne-Marie Hartoft-Jacobsen, Benthe Kleon Jeppesen, Anne Marie Boile Nielsen, Preben Medom Hansen (ansv.), Inge Lise Reiche (ansv.), Per Vibskov Nielsen, Janne Melcher og Pernille Nærvig Petersen

Redaktionssekretær:

Anne Marie Boile Nielsen
Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg,
tlf.: 60 77 32 78

Sats, layout: Lars Vendelbo
Unitas Forlag a/s
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

3K uddannelsen
Peter Bangs Vej 1, B
2000 Frederiksberg
tlf.: 38 38 41 20
www.3k.diakonissen.dk



UC DIAKONISSESTIFTELSEN

Målsætning for 3K uddannelsen:

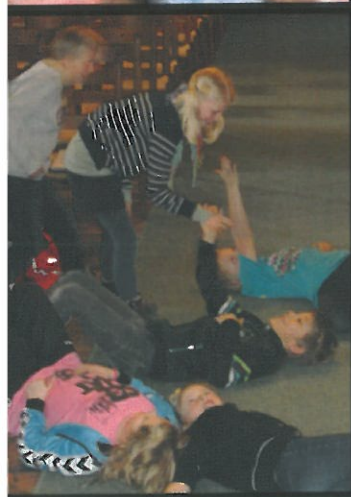
Formålet med uddannelse til professionsbachelor i kristendom, kultur og kommunikation (3K) er at kvalificere til selvstændigt at kunne tilrettelægge, organisere og gennemføre opgaver inden for kommunikation, undervisning, omsorg og ledelse i forbindelse med kristendoms- og kulturformidling i folkekirken, frikirker, kirkelige organisationer og andre foreninger, organisationer og institutioner.

Tryk: Tarm Bogtryk

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 235,-
Løssalg kr. 75,-
Henvendelse til:
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Frederiksberg Allé 10
1820 Frederiksberg C
tlf.: 36 16 64 81
E-mail unitas@unitasforlag.dk

Indhold



04 ÆSTETISK ERFARING

af Dorthe Jørgensen

06 KAGE ELLER TØRT BRØD

af Anne Sofie Aabenhus

10 INTELLIGENSER OG LÆRINGSSTILE

af Preben Medom Hansen

13 HVORFOR ER (BABY)SALME-SANG SÅDAN EN SUCCES?

af Inge Lise Reiche

15 GUDSTJENESTE I ØJEBLIKKET

af Malene Højbjerg Tarp

16 NOGET OM KROP OG ERINDRING

af Anne Røndal

18 KIRKERUMMET SOM SANSETORIUM

interview med Helle Janke

20 ANMELDELSER

Æstetisk ERFARING

- at skærpe, værne om og befordre de æstetiske erfaringer, børn allerede gør



Af Dorthe Jørgensen, professor, dr.phil. i filosofi og idéhistorie, Aarhus Universitet, idedj@hum.au.dk

Måske var jeg 10 år. Drengene havde sløjd, og pigerne havde håndarbejde. På bordet lå der en stor bunke stoflapper. Vi skulle sikkert lave patchwork. Men det er noget andet, jeg husker: at en lille lap frotté fangede min opmærksomhed. Rettere sagt: at jeg i et splitsekund blev overvældet af dens farverigdom. Denne værdiløse genstand fremstod med ét som uen-

deligt værdifuld. Den var ladet med *merbetydning*.

Er dette mon barnets måde at betragte verden? Er det sådan, vi begynder tilværelsen – med et blik, for hvilket selv såkaldt ligegyldige ting kan have uendelig værdi? For så at blive mere og mere blaserte, efterhånden som vi bliver ældre? Så der stadig er lidt magi for den 10-årige, men sjældent noget tilbage for den voksne?

Og så vil voksne lære børn at bruge deres sanser og at erfare æstetisk, som vi kalder det. Er det ikke dømt til at gå galt? Burde vi ikke selv tage ved lære af børnene?

Men der er også en tredje mulighed, nemlig at skærpe opmærksomheden om de æstetiske erfaringer, som børn allerede gør. At værne om dem og skabe rum for, at de kan komme til udfoldelse og leve videre. Og at befordre flere af samme

slags, dvs. erfaringer som måske ikke ville være opstået, hvis ikke vi havde stillet os til rådighed som "fødselshjælpere".

Noget sådant er dog lettere sagt end gjort, bl.a. fordi der er forskel på oplevelser og erfaringer, og fordi erfaringer er egensindige: De kan ikke tvinges frem. De modsætter sig alle forsøg på at beherske deres kurs.

Æstetiske oplevelser er sanselige, pirrende, underholdende – og flygtige. Medierne og underholdningsbranchen konkurrerer om at give os oplevelser. Varer bliver solgt på at pirre og underholde. Alle forventer oplevelser.

Æstetiske erfaringer pirrer derimod ikke bare. De er snarere sensitive end sanselige, og de er forbundet med indsigt. Hvor oplevelser er punktuelle, er erfaringer derimod processuelle, men ikke forstået à la livserfaring, dvs. som noget man samler over tid. Den slags erfaring, der her er tale om, altså erfaring af merbetydning, sætter sig derimod lynsnart igennem. Dens tid er øjeblikkets, og øjeblikket er ikke et punkt, men et rum.

» Erfarer man skønheden i en kirkekoncert, er man inddraget. Ingen forlader uforandret et erfaringsrum.

Det er i dette rum, at erfaringen udfolder sig som proces. Erfaringer adskiller sig derfor også fra oplevelser ved at være inddragende. Den oplevende er passiv, hvor mange chips han end tygger, mens han paralyseret glori på tv-skærmen. Erfarer man skønheden i en kirkekoncert, er man derimod inddraget, hvor stille man end sidder på bænken. Kroppen er rolig, men sindet er bevæget. Ingen forlader uforandret et erfaringsrum.

Det ved vi dog kun, fordi vi kan huske og erindre. Jeg husker, at jeg stod i det klasselokale som barn. Jeg erindrer følelsen af at blive overvældet af farverigdom. Og nu ved jeg, at lappen må have været ladet med merbetydning. Ellers ville den ikke have stemt mig, som den gjorde: Så jeg måske aldrig glemmer det øjeblik eller nærmere bestemt den betydningsrigdom, ligefrem me-

ningsfylde, der udmærkede det og har mejslet det i erindringen.

Pointen er at skabe rum i undervisningen for sådanne erfaringer, og for at de kan leve videre i erindringen. Det sidstnævnte kræver ikke kun erfaringens styrke, men også at mindet ikke sandes til af tænkemåder, der er det fjendtligt stemt – f.eks. at alt skal kunne måles og vejles og have praktisk nytte. For det er jo ikke, fordi jeg er speciel, at jeg erindrer den lille lappes betydning. Det er snarere, fordi jeg lever et specielt liv – med masser af mulighed for at tænke efter og dermed også for at værne om mine minder.

Ønsker vi at befordre æstetiske erfaringer hos børn, så de som voksne kan tænke udvidet, skal vi ikke kun stimulere deres sanser. Sanselige oplevelser er begyndelsen, men mening stiftes der først, hvor sanselig oplevelse bliver til sensitiv erfaring. Og denne erfaring skal kobles med tænkning, med muligheden for at tænke efter, så sensitiviteten ikke går tabt med tiden. Så vil barnet måske kunne tænke udvidet som voksen: have sans for det store i det små, for enhed i mangfoldighed. ■



Kage eller tørt brød?

- en fastelavnsvandring med alle sanser i spil

Hvordan sanser man en pause? Og hvordan giver man børn i 2.-3. klasse en bevidsthed om, hvad det vil sige at have mådehold, at lytte indad eller opad? at finde ro? at faste?



Situation fra fastelavnsvandringens sidste station: Endelig Påske! Eleverne har blindet sig selv og i deres hænder får de lagt en gave fordi de er kommet gennem fasten. Det er et lille tyndt, udpustet æg fra en rødbenet agerhøne. Ægget er et tegn på den lethed/tomhed, man opnår med påsken, for fastens skrøbelighed samt et tegn på, at de nu er kommet frem til påske, hvor noget nyt kan bryde frem.



af cand. mag. Anne Sofie Aabenhus, projektmedarbejder, Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe-Herlev, fsgh@fsgh.dk

Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev har skoleelever fra 2.-3. klasse igennem de sidste fire år udvidet deres forståelse af fastelavnsfesten til også at omfatte forståelse af fastens ele-

menter. Den faste som fastelavnsfesten historisk set indledte.

Målet er at øge elevernes historiebevidsthed og lade dem gøre sig overvejelser over fasten som en pause fra festligheder. Kan så-

danne pauser bruges i andre situationer og hvilke fordele og ulemper ser eleverne herved?

Projektet er en eksperimenteren med formidling via sanserne, hvilket for nogle elever betyder en dybere



Hvide Tirsdag
eleverne dufter til hvedemelet og lytter til sangen "boller op og boller ned". De finder en syngende person, der klædt i hvidt rører i et stort kar med hvedemel. Eleverne dufter til og mærker på melet. Pludselig finder en elev en brik i melet, og alle elever går i gang med videre eftersøgning. I melet ligger to puslespil. De lægges af eleverne, og frem kommer billeder af lækre fastelavnsboller. De hvidpudrede eleverne spiser en hvedebolle!

forankring og forståelse af emnet, når de efterfølgende arbejder fagligt med det i skolens undervisning.

Kroppen husker

Projektet udbydes til alle provstiets skoler. Eleverne møder klassevis op i den lokale kirke, hvor præst, sanger og endnu en voksen tager imod. 7 "stationer" er placeret rundt om

på kirkens område: kældre, tårne, kirkerum, atriumgårde, sognegårde, kapeller mv.

Der siges meget få ord undervejs. I stedet påvirkes elevernes:

Lugtesans: De dufter til hvedemelet, når de kommer til Hvide Tirsdag. De får mel på næserne, og husker med en kort fortælling og mange sanseindtryk på, at Hvide Tirsdag var dagen, hvor årets sidste

hvedemel skulle bruges – deraf traditionen for fastelavnsboller.

Følesans: De går gennem smalle, mørke passager i kirken og kommer ind i lyse rum. Bevæger sig gennem kolde kældre eller op i vindblæste tårne og kommer ind i varme kirkerum. Når de træder ind i Aske Onsdag iklædes de sække og drysses med aske, så de får et sanseligt udgangspunkt for at tale om talemåden: at gå i sæk og aske.

Høresans: Eleverne kommer to og to ind i kirkerummet og får at vide, at de skal gå efter lyden. Gemt i rummet sidder en sanger og synger Her vil ties, her vi bies. Når alle elever er blevet samlet, lærer de selv at synge en Kyrie. At opleve salmesang på den måde, er en stor og uforglemmelig oplevelse for de fleste elever. Salmesangen og den gentagne kyrie knyttes til deres erindringer om fasten.

Synssans: Med bind for øjnene blændes elevernes synssans flere gange under vandringen. Det tvinger dem til at bruge andre sanser,



At lytte til en kuffert!
At komme gennem den kristne faste handler religiøst set om at lytte til Gud. Anskuer man imidlertid fasten fra en mere praktisk-menneskelig vinkel handler fasten om mådehold, om at blive fristet og om at lytte og finde ro.

men fordobler også synssansen, når den bruges igen. Fx sagde en elev, der ved 3. station kom ind i en moderne 60'er kirke med (al respekt) gardiner for vinduerne og lavloftet akustik: "Dét kalder jeg virkelig for en kirke". Spændingen var gennem de to foregående stationer blevet bygget op: han havde bevæget sig gennem kolde, mørke og trange rum, og nu trådte han pludselig ind i den lyse, varme og imødekomende kirkesal. Dét intensiverede hans syn og hans oplevelse af rummet.

Undervejs deles eleverne op i to grupper, på skift kommer de til en lyttepost: En kuffert med tilhørende stetoskoper! Eleverne bliver med få fagter opfordret til at lytte til deres eget hjerte. Siden sætter de stetoskoperne til kufferten og opdager til deres forbavselse, at der kommer lyde ud af kufferten! "Kom nu, bare et lille stykke chokolade, det sker der ikke noget ved... mmm



At lytte til en kuffert!
Kufferten indeholder to diktafoner: den ene siger "fristelyde", den anden spiller klassisk musik. Desuden indeholder den et æggeur, der tikker, for at tematisere de 40 dage, der langsomt skrider frem.

fastelavnsboller, det smager skønt, sukker, sukker, slik og kage...". Når stetoskopet sættes et andet sted på kufferten høres lyden af rolig musik, og et tredje sted tikker et ur.

Der er ikke forudgående forklaringer, blot sansning i stilhed og hvisken (ellers kan hjerterne

og lydene simpelthen ikke høres). Efterfølgende en kort og hviskende samtale om, hvorfor de skal lytte til netop disse lyde i et projekt om faste.

Smagssans: Denne må naturligvis berøres i et projekt om faste. Eleverne får en hvedebolle



Station om fest- og fastemad

Eleverne kommer til en kuffert, der indeholder diverse madvarer, der dufter: løg, selleri, pølse, fisk, vingummier mv. Eleverne præsenterer hinanden to og to for forskellige dufte. Efterfølgende snak om, hvad der er festmad og hvad der er fastemad. Der oplever at blive taget alvorligt, fordi de selv får lov til at agere ind i vandringsens ellers stramme ramme.



De lokale præsters rolle

Det er de lokale præster, der står for afviklingen af fastelavnsvandringerne. De modtager manus samt to kufferter (symbol for fasten som en rejse) med rekvisitter til vandringen. Eftersom sanserne har det med at huske for os, har alle præster også selv været igennem hele eller dele af vandringen. Det har givet anledning til diskussioner af pædagogisk og teologisk karakter.

Hvide Tirsdag og afslutningsvis får de et chokolade-påskeæg, for at fejre at de er kommet igennem den 40 dages lange faste. Desuden er smagssansen tematiseret på den station, der handler om fastemad. Her skal eleverne dufte til madvarer, der enten hører fest eller faste til. Tænderne løber til tider i vand.

"Rejsende" og "beboere"

Vandringen er inspireret af teaterformen: sensorisk teater. Den colombianske teatertrup Teatro de los sentidos (sansernes teater) har gæstet Danmark flere gange og har udviklet projekter i samarbejde med bl.a. Egnsteatret i Viborg, Carte Blanche.

I det sensoriske teater er publikum "rejsende", der bevæger sig igennem smukke, underlige, og uforståelige tableauer. De vandrer i flok eller sammen to og to, røres af skuespillerne, aktiveres ved at skulle deltage i fortællingen, lytter, ser, smager – ja, sanser. Skuespillerne er "beboere" i deres egne labyrinter. På samme vis er præster, sanger

mv. i fastelavnsvandringen ikke skuespillere, men beboere af deres kirke. Uden ord leder de eleverne rundt i deres vante rum, og viser dem afkroge af kirken som eleverne ikke kendte.

Et andet centralt princip i denne teaterform er, at den rejsende skal føle sig tryk. Det er vigtigt for elevernes læring, at de ikke er på vagt eller utrygge. Derfor understreges det flere gange på vandringen, at "I skal gå ind her, og I bliver taget godt imod". Fx når de to og to sendes ind i kirkerummet, og selv skal gå efter sangerens toner.

Oplevelserne med elever og lærere har været meget positive. Spændingen og nysgerrigheden hos eleverne bevares igennem vandringen, idet de hele tiden er på rejse til en ny station. De kender ikke ruten, og deres sanseapparat er aktiveret til at føle sig frem i skiftende rum, belysninger og til forskellige aktiviteter. De får en masse forskellige indtryk med sig hjem til undervisningen, og et anderledes udgangspunkt til at tale om faste og pauser i hverdagens pulserende festelighed.

Fakta om vandringen:

2.-3. klasse

2 lektioner

7 stationer:

1. flæskedagene

2. hvide tirsdag

3. aske onsdag

4. faste: Kyrie-sang

5. faste: Lytte

6. faste: Mad

7. påske



Fastelavnsvandringen blev udviklet i 2010 af Folkekirken Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev i samarbejde med dukkefører Loui Danckert.

Siden har cirka 100 klasser været igennem vandringen, der afvikles i provstiets lokale kirker.

Ved vandringen deltager:

- Den lokale præst
- En sanger
- En voksen (præst, sogne-medhjælper, frivillig...)

Manuskript og rekvisitliste kan rekvireres hos Anne-Sofie Aabenhus: fsg@fsg.dk

Intelligenser & læringsstile

Hvis vi ønsker at lave en varieret undervisning der tager hensyn til hvor vidt forskelligt mennesker lærer og tænker, så er der god inspiration at hente i læringsstilteorien og teorien om mange intelligenser.



af cand. pæd. Preben Medom Hansen, pædagogisk konsulent
Folkekirkens Skoletjeneste i Silkeborg, pmh@kk44.dk

Mange skoler forsøger at bevidstgøre eleverne om de forskellige intelligensformer for at øge børnenes selvindsigt og selvværd. Her fra en norsk skole:

Der er mange forskellige måder at tænke og lære på! Denne erkendelse har vokset sig stærk de sidste 15 – 20 år. Det er bl.a. Howard Gardners teori om *mange intelligenser* og Dunn

& Dunns teori om *læringsstile*, der har båret udviklingen frem. Begge teorier er beskrevet i flere bøger, tidsskrifter og på nettet. Derfor vil vi her kun lave en ultrakort præsentation og ellers henvise til andre kilder.

Howard Gardners teori om mange intelligenser

Det klassiske intelligensbegreb – det man måler i intelligens-tests og angiver med et IQ-tal – er ret snævert.

LÆRINGSSTILSMODEL

Boström & Schmidt
www.lenaboström.se
www.svenderikschmidt.dk



Gengivet med tilladelse af: Lena Boström, Mariane Schmidt og Svend Erik Schmidt. Læs mere på www.svenderikschmidt.dk

Man måler evnen til at løse små sproglige, logiske og rumlige opgaver, og ud fra dette fastsættes ét samlet tal for en persons intelligens. Denne måde at forstå og definere intelligens på har haft stor indflydelse. Ikke bare på psykologien, men også indenfor undervisning og uddannelse.

De 7 intelligenser

- Musikalsk intelligens (musik-klog)
- Kropslig intelligens (krops-klog)
- Logisk-matematisk intelligens (tal-klog)
- Sproglig intelligens (ord-klog)
- Rumlig intelligens (rum-klog)
- Interpersonel intelligens (venne-klog)
- Intrapersonel intelligens (jeg-klog)

Howard Gardner er den mest indflydelsesrige repræsentant for et markant skifte i måden at forstå menneskelige evner på. Gardner mener nemlig ikke, at intelligens kan forstås og beskrives i ental. De menneskelige evner er så mangfoldige, og mennesker så forskellige, at det er nødvendigt at tænke i flere forskellige former for intelligens. Gardner beskriver 7 forskellige intelligenser.

Senere har Gardner også forsøgt tilføjet naturalistisk intelligens og åndelig intelligens.

Gardner definerer en intelligens som evnen til at løse problemer eller skabe produkter som værdsættes i mindst én kultur eller ét samfund. Så intelligens i Gardners forståelse drejer sig ikke kun om "tænkeevne", men om at kunne håndtere dagligdagens mange forskelligartede udfordringer. Og det kræver fx også sociale egenskaber (interpersonel intelligens) selvindsigt (intrapersonel intelligens)

og at man kan løse praktiske opgaver (kropslig og rumlig intelligens)

I Gardners optik kan en persons intelligens altså ikke beskrives med et enkelt tal. I stedet har hver person en intelligensprofil. Man kan være stærk på nogle områder og mindre stærk på andre. Det er blevet foreslået, at Gardners teori er den videnskabelige udgave af den positive pointe i "Gummi Tarzan" filmen. "Der er altid noget man er god til - man skal bare finde ud af hvad det er".

Gardners teori har haft stor indflydelse på pædagogikken, ikke mindst i Skandinavien. Mange undervisere oplevede at få en enkel og inspire-

» Der er altid noget,
man er god til
— man skal bare finde
ud af hvad det er



Det gælder om at lave en undervisning, der så godt som muligt passer til ens elevers mange forskellige læringsstile

rende ramme til at planlægge en mere varieret undervisning – især til gavn for de elever, der ikke var stærke på de logisk-matematiske og sproglige områder.

Dunn & Dunns teori om læringsstile

Læringsstilteorien handler om hvilke faktorer, der har indflydelse på menneskers læring. Og udgangspunktet er, at hver person har sin egen "læringsstil" – dvs. en særlig kombination af forskellige faktorer, der tilsammen udgør det bedste grundlag for god og effektiv læring.

En grafisk model giver det bedste overblik over læringsstilsfaktorerne. Boström og Schmidt har udviklet denne skandinaviske variant af læringsstilsmodellen.

Som modellen viser, er faktorerne meget forskelligartede. Nogle er meget konkrete og drejer sig om rummets indretning, temperatur og tid på dagen. Andre handler om måden man organiserer undervisningen på eller om hvilke metoder man bruger. Et af de stærkest virkende faktorer er det "perceptuelle" – altså hvilke sanser man bruger, når man lærer.

- Auditive elever lærer godt ved at lytte
- Visuelle elever lærer godt ved at læse eller se billeder og modeller
- Taktile elever lærer godt ved at røre ved og arbejde med tingene
- Kinæstetiske elever lærer godt, når de har mulighed for at bruge hele kroppen

Når det drejer sig om at undervise med krop og sanser er det særligt denne del af læringsstilteorien, man støtter sig til.

Det gælder selvfølgelig om at lave en undervisning, der - så godt som muligt - passer til ens elevers mange forskellige læringsstile. I princippet skulle undervisningen tilrettelægges individuelt til hver enkelt elev. Men ressourcemæssige begrænsninger og ønsket om at arbejde i fællesskab betyder, at man aldrig laver 20 forskellige undervisningsforløb for klassens 20 elever. I stedet bruges læringsstiltænkningen til at variere og differentiere undervisningsfaktorerne, så alle elever - over tid - får deres læringsstil tilgodeset.

En af pointerne i læringsstilteorien er, at man som underviser har en ubevidst men stærk tendens til at vælge undervisningsformer, som passer godt til ens egen læringsstil. Så selvom man ikke kender sine elevers læringsstile i detaljer, kan det alene af den grund være en god ide at bruge modellen til at overveje, om ens undervisning er varieret og velvalgt.

Begge teorier giver varieret undervisning:

Selvom de to teorier er meget forskellige, kan de fint supplere hinanden. Mange skoler og institutioner bruger således begge teorier som inspiration i det daglige arbejde. Teorierne har først og fremmest det til fælles, at de viser hvordan vi tænker og lærer forskelligt. Og hvis vi i vores undervisning har større opmærksomhed på disse forskelle, så får vi dels mulighed for at lave mere spændende og vari-

'Til overvejelse:

I en tid hvor meget er i spil med forandringer i skoleverdenen og dermed også i mulighederne for den kirkelige undervisning kunne man overveje:

- Hvilke undervisningsformer tilgodeser bedst konfirmanderne, hvis forberedelsen rykke fra morgen til sene eftermiddagstimer?
- Hvilke muligheder for at tænke i mere æstetiske undervisningsformer ligger der i at samle minikonfirmandundervisningen til eftermiddags-aftenarrangementer - eller lørdagsundervisning?
- Ligger der muligheder gemt i at inddrage frivillige i en mindre deduktiv undervisningsform på andre tider af dagen end i morgen- og tidlige eftermiddagstimer?
- Kan man lave en undervisningsplan der tilgodeser alle intelligenser mindst en gang på et halvt år?

eret undervisning til gavn for alle, dels kan vi tilgode de elever, der ofte kommer til kort i de mere traditionelle undervisningsformer. ■

Ideer til videre læsning:

Om både mange intelligenser og læringsstile:
<http://intelligenser.emu.dk/index.html>

2 bøger om mange intelligenser:
Perspektiver på de mange intelligenser. Red: Per Fibæk Laursen m.fl.

Den intelligente skole: Howard Gardner

2 bøger om læringsstile:
Lær med stil: Helle Fisker

Fra undervisning til læring: Lene Boström



HVORFOR ER (BABY)SALMESANG SÅDAN EN SUCCES?



Af sognemedhjælper Inge Lise Reiche, Aaby sogn
ilr@aabykirke.dk

Svaret er enkelt for mig:
Fordi vi i babysalmesangen
opfylder mindst tre vigtige
kriterier:

Vi får adskillige sanser – intelligenser (for at bruge Gardners udtryk) i spil. Sangen stimulerer den sproglige udvikling på sin helt særlige vigtige måde (jvf. Inge Marstal, professor i musikpædagogik). Det er en unik håndsrækning i dåbsoplæring til forældre, som gerne vil være i fællesskab med andre om dette.

Hvilke intelligenser bliver bragt i spil og hvordan

Musik-klog: Synger, klapper, danser, lytter til sangen og musikken.

Kropsklog: Danser, svinger, bevæger os rundt ud og ind imellem hinanden, plasker i dåbsvandet

Ordklog: Rytme, gentagelser af ord, rim og remser

Talklog: Gentagelser, dansetrin, bedeslag på triangel el. andet

Menneske-klog: Babyen begynder at opfatte andre jævnaldrende og deres reaktioner

Jeg-klog: Opleve skiftet og glæden(?) mellem høj musik, bevægelse og latter til stille fredfyldt iagttagelse af sæbeboblernes svæv. Være stille i sit og andres selskab

Natur-klog: Måske mest hos de voksne: årstidernes skiften, taknemmelighed for skaberværket

Billed-klog: Fagter, grimasser

Babysalmesang og æstetik

Det mest optimale er absolut at kunne afvikle babysalmesangen i kirkerummet. Akustikken og lys-

indfaldet. Døbefonten og alle de smukke kirketing er i deres naturlige omgivelser. Måske er der ikke så meget æstetik over en bunke liggeunderlag og køreposer spredt rundt omkring døbefonten. Men bevægelserne og stemmerne løfter sig af sig selv et par trin op, når de bliver udført i det flotte kirkerum. Ligesom det tændte lys til afslutning får en større betydning, som det står i døbefonten, end hvis det stod på et bord.



Fagter til Gudsfingrene grande

Gudsfingrene grand slog kors...
tegn kors for ansigtet

Med saligheds håb...
Stræk arm(ene) op mod himlen

Guds enbårne røst...
tegn kors for brystet

Din sjæl...
hænderne føres ned på hovedet

Thi skal iongen djævel...
gå rundt m dig selv/vend ryggen
til det onde

Og dit hjerte... hænderne foran
hertet

Nu kan i din dåb...
bøj dig ned (under vandet)

Du bade...
hånden (hænderne) føres udad i
glidende bevægelse

Babysalmesang og dåbsoplæring

En af de første gange til babysalme-
sang får børnene/mødrene en
lille salmeengel, som frivillige i
sognet har klippet ud og samlet.
Salmeenglen indeholde de salmer,

der bliver brugt hen igennem året.
Den kan hænge over puslebordet
eller støtte mor, så hun i det mindste
ikke skal kæmpe for at huske tek-
sten på det, der synges.

Derudover er slutningen ved dø-
befonten et helt ritual i sig selv: Ro,
lystænding, sang, Fadervor. ■

GUDS

Mange demente har
en "rygsæk" med
kernesalmer, fadervor,
velsignelsen mm.

af sognemedhjælper
Malene Højbjerg Tarp,
Skt. Markus sogn,
Ålborg maom@km.dk



Årsplan for sang med demente

Dage:	Tema:	Emner:	Rekvisit:
Januar	Vinter	Koldt, rim på dynen, tænde op i kakkelovn, kælke m.m.	Vaskefad med sne.
Februar	Fastelavn	Rasle, udklædning, fastelavnsbåd, boller mm.	Udklædning og sang "boller op og boller ned.."
Marts	Påske	Skidne æg, påske æg, kirke, Pynte op mm.	Påske æg, som blev spist efterføl- gende til kaffen.
April	Forår	Køerne ud på marken, Madrasser og dyner ud og blive banket.	Kurv med forårsblomster der duf- ter.
Maj	Konfirmationer	Hvid kjole/ jakke sæt, fest, forbe- redelse m.m.	Kors, salmebog.
Juni	Midsommer/Skt. Hans	Bål, heks, maj stang, lune som- meraftner.	Heks
Juli	Ferie	Sommer, må gå med bare tæer, når gøgen kukker, stranden, sko- ven, ture.	Solbriller, sommerhat, strandsand.
August	Sommer	Varme, bade, sol, lege ude om aftenen.	Grøftekantsblomster
September	Høst	Arbejdet i marken, køre halm ind, lege i kornet.	Kartofler, korn.
Oktober	Efterår	Bladene falder af træerne, tidligt mørkt, hobbyer, spise grød,	Tørre blade
November	Alle helgen, lys/mørke	Miste nogen man har kær, mørke, håb,	Tænde et lys
December	Jul	Traditioner, pynt, gaver, mad.	Engle, nisser og småkager

TJENESTE I ØJEBLIKKET

Plejemsgudstjeneste er kendt af de fleste, i de fleste tilfælde en hyggelig gudstjeneste for ældre i deres vante omgivelser. Vi har i Sankt Markus sogn i Aalborg 3 steder, vi holder sådanne gudstjenester. Vi erfarede på et af plejehjemmene, at beboerne var mere eller mindre dementramte, og de havde derfor ikke megen udbytte af en traditionel gudstjeneste. Derfor måtte der tænkes nyt.

Jeg har længe lavet musikalsk legestue i kirken og tænkte, at denne erfaring kunne bruges hos de ældre demente. Inspireret på sognemedhjælpernes landskursus af Inger Kamstrup, organist ved Nørrelandskirken i Holstebro, begyndte jeg at tænke på et koncept der ville passe til denne målgruppe.

Jeg ved ikke meget om demente, men jeg ved, at mange har en "rygsæk" med kernesalmer, fadervor, velsignelse mm. og dette blandet med nogen erindring, måtte være vejen at gå.

I praksis

Vi tilbyder nu "gudstjeneste i øjeblikket". Der er ca. 10 beboere med, de sidder på stole i rundkreds, blandet med 3 frivillige, sognemedhjælper og præst.

Gudstjenesten tager ca. 35 min. Efterfølgende er der kaffe og kage.

Vi bruger ikke salmebog, da det er vores erfaring, at de fleste kernesalmer sidder på ryggraden. Vi prøver at gøre forløbet så glidende



som muligt, uden al for meget unødigt snak og forstyrrelser. Det er

en hyggelig og højtidelig stund - en gudstjeneste i øjeblikket. ■

Præludium	Der indledes med 3 bedeslag, anslået med fingerbækner. Herefter synges "Morgen er nær" for hver beboer.
Salme	Vi synger en salme der passer til dages tema.
Erindring og sansning	Hver gang har vi et tema og der er en erindringsfortælling sammen med en sanseting fx: Tema: Vinter - en fortælling om skøjter, kælke, koldt mm. Og sanseting: Vaskefad med sne.
Musik	Organisten spiller et lille potpourri af sange på klaver.
Prædiken	Kort prædiken v. præsten
Nadver	"O du Guds lam" og nadver uddeles i rundkredsen
Fadervor	1. vers af "Altid frejdig", beder fadervor
Velsignelse	2. vers af "Altid frejdig", præsten lyser velsignelsen.
Postludium	3. vers af "Altid frejdig" mens vi holder hinanden i hænderne.

NOGET OM KROP OG ERINDRING

og om at gøre det, man er bedst til



af sognepræst Anne Røndal,
Engesvang, akj@km.dk

Da jeg for snart mange år siden fik det første konfirmandhold, der havde været børnekonfirmander hos mig, blev jeg udsat for et møde med virkeligheden. Jeg havde forventet, at børnene huskede et par af de bibelfortællinger, de havde hørt. Det gjorde de ikke. Derimod spurgte de som det allerførste, da de trådte ind i konfirmandlokalet i august måned: "Får vi også brød her?"

Jeg svarede, at det fik de ikke. Jeg kunne jo ikke stå op og bage midt om natten to gange om ugen. Men

da det gentog sig for tredje år i træk, tænkte jeg, at jeg måske alligevel burde forholde mig imødekommende. Og fra da begyndte jeg at bage brød til konfirmandundervisningen. Langtidshævet. Tre brød pr. hold, spist det sidste kvarter med smør og saftvand til. Og det, de unge altid refererer til, når vi mødes i lokalsamfundet - ofte år - efter konfirmationen.

Når jeg indtil da havde været afvisende overfor måltidet som en fast del af undervisningen, var det faktisk ikke sandt, at det var fordi jeg ikke gad stå tidligt op



– jeg elsker at stå tidligt op. Heller ikke fordi, jeg ikke kan lide at bage brød – jeg elsker at bage brød. Da jeg begyndte at ransage hjerte og nyre, blev jeg klar over, at det tværtimod netop var fordi, jeg har nemt ved at stå tidligt op og elsker at bage brød, at jeg var afvisende. Jeg synes, det var lidt snyd, lidt for let at komme om ved det, ikke rigtigt arbejde. Og i flere år var jeg nærmest flov over det.

Det er vist ikke ualmindeligt at undervurdere det, man har nemt ved. Og tænke, at det ikke er noget. Eller at det er at komme for let om ved det.

Men noget kunne tyde på, at det forholder sig stik modsat, at god (kirkelig) undervisning tværtimod tager afsæt i det, vi hver især er gode til. Og tager Paulus' tale om nådegavernes mangfoldighed på ordet. I stedet for at halse efter det, de andre er dygtige til? Man kunne jo prøve det i en periode og undersøge, om det kunne bære igennem, fx til en årsplan for konfirmander?

Men tilbage til brødet, så kom der et år nogle 8. klasser og bad om en konfirmandtime, eller i hvert fald en halv. Med brød naturligvis. De hørte til blandt den gruppe børn, som voksne synes, bør opføre sig anderledes. Men de kom, vi sang og bad og jeg fortalte en bibelhistorie. Og så spiste vi brød. Gudebrød som de sagde. Eller livets brød. Trods alle vore kontroverser var det det, der sad tilbage i dem. ■

Præstens brød til sultne børn

3 stk.

1,2 l koldt vand el. mælk eller hvad man lige har, der gerne vil bruges

Ca. 10 -20 g. gær afhængig af, hvor varmt dejen står, mens den hæver

3. tsk. salt

3. tsk. sukker

(3 spsk. olie - evt. mindre eller ingenting)

3-500 g grovmel: havregryn, klid, fuldkornhvedemel, grahamsmel, rugkerner – alt efter, hvad man har i skabet (dog ikke ret meget rugmel)

ca. 1,2-1,5 kg hvedemel, indtil dejen er nogenlunde fast. Det gør ikke noget, at den er lidt lind.

Gæren opløses i den kolde væske, de øvrige ingredienser tilsættes. Dejen røres sammen med en grydeske, indtil det er for hårdt at røre mere mel i. Hvis man har røremaskine, røres mel i, indtil dejen er nogenlunde fast, lidt ligesom når man mærker sine fodboldlårsmuskler, mens man slapper af.

Hæver tildækket med film eller et grydelåg 8-12 timer et køligt sted (i sommerhalvåret er det fint udenfor), gerne natten over. Hvis man bruger køleskabet til hævning, skal der bruges en ½ pakke gær (25 g).

Dejen slås ned med en dejskraber, formes til tre brød med våde hænder og efterhæver 15-30 min. Er dejen meget blød, sættes brødene i ovnen, så snart den er varm. Bages ved 220 grader, indtil det lyder huldt, når man banker på brødene, nok ca. 30 min.

Man kan evt. sætte lidt vand ind i ovnen, så bliver skorpen mere sprød.

Kirkerummet som SANSETORIUM

Helle Janke har arbejdet fem år som kateket i
Kalundborgområdet. Her deler hun nogle af sine erfaringer
med at skærpe børns sanser.



Interview med sognemedhjælper Helle Janke, Kalundborg sogne,
majte@yahoo.dk Skrevet af Asbjørn Hansen

Du har bl.a. arbejdet med at give børnene bind for øjnene. Hvorfor gør du det?

- Når man tager synssansen væk, skærper man de andre sanser. Kirkerummet bliver til et sansetorium, hvor de mærker, hvad rummet emmer af. Det siger sig selv, at oplevelsen skal være rar og tryk for børnene – den sætter sig i kroppen og gør kirkerummet til noget særligt.

Hvordan gør du helt konkret?

- Jeg medbringer en kuffert, som ser spændende ud og dermed gør børnene nysgerrige. Den er fuld af tørklæder, og i våbenhuset får alle børnene besked om, hvad der skal foregå og derefter bind for øjnene. Inde i kirken mærker børnene f.eks. på døbefonten, alterbordet eller en træudskæring på en bæk. Når man bruger hænderne som øjne, bliver oplevelsen anderledes og tit stærkere.

- Det kan også være, de får en mere konkret mission – f.eks. at "finde det lille lam". En medhjælper gemmer sig et sted i kirken og bræger, og børnene skal så finde det ved at lytte sig frem.

- Man kan også lade dem gå ind parvis – en med bind for øjnene og en, der kan se.

Men du har også prøvet at bruge det sammen med bibelske fortællinger...

- Ja, en anden mulighed er at medbringe en genstand, der har noget med dagens fortælling at gøre. Det kan være en sten, hvis det handler om "klippegrund", noget korn, hvis det handler om "sædemanden", noget vand, hvis emnet er "dåb". Det vigtige er, at man ikke kan se, det man mærker.

Break med blindeleg

- Når man har brug for et break med mindre styring, bruger jeg lege, hvor krop og sanser er i

brug. En populær leg er "De frække får", hvor "fårene" står i en kreds med hinanden i hænderne. I midten placeres hyrden med bind for øjnene. Hyrden skal nu fange et får – og de må ikke slippe hinandens hænder. Når én er fanget, skal hyrden gætte hvem "fåret" er ud fra den måde, det bræger på.

Bøn, perler og lukkede øjne

- Jeg har meget god erfaring med at bruge Kristuskransen, når jeg beder med børnene. Jeg tror, det hjælper dem på vej, at de har noget konkret at holde i, mens de beder – og det skal selvfølgelig være noget smukt, perlerne skal føles godt i hænderne. Også i forhold til bøn, giver det en særlig intensitet, hvis de får lov at lukke øjnene. Jeg siger ikke, at de skal, men jeg lukker altid selv mine øjne, og på den måde giver jeg dem fri til at følge mig, hvis de vil. ■



B o g a n n e



Kære konfirmander...

18 konfirmationstaler og efterord
Redaktion: Ulla Morre Bidstrup,
Peter Nejsum og Ulla Bjerregaard
Salicath
Aros Forlag 2013

Konfirmationstaler kan være en vanskelig genre. Talen skal både sige noget direkte til dagens konfirmander og indeholde forkyndelse, som rækker ud over dagens begivenhed for at blive til mere end bare en festtale.

Bogen »Kære konfirmander...« indeholder 18 eksempler på, hvordan denne vanskelige genre kan gribes an. Her kan man lade sig inspirere af det, man selv synes er godt, og lade resten ligge. Alt i alt er der faktisk rigtig meget godt at lade sig inspirere af: Flere af talerne tage udgangspunkt i billeder eller andre visuelle udtryk; der er en dialogprædiken og idérigdommen er i det hele taget stor.

De 18 taler i bogen er med god grund indbyrdes meget forskellige, for der skal selvsagt tales forskelligt afhængigt af konfirmandernes ressourcer og interesser, eller om holdet består af én udviklingshæmmet konfirmand. Hermed bliver bogen et godt eksempel på, hvordan konteksten er og bør være medbestemmende for talens form og indhold.

Sidst i bogen følger to efterord af hhv. Lars Nymark Heilesen og Ulla Morre Bidstrup. Heilesen sætter i sit efterord et (berettiget) spørgsmålstegn ved en god del af talernes »kriseteologi« rettet mod den vanskelige overgang fra barn til voksen. Budskabet bliver nogle gange gerne reduceret til, at Gud holder af os på trods af bumser, mindreværds komplekser og dumme forældre. Lige så sandt det er, ligeså tyndt kan det også blive i længden.

Det ændrer dog ikke ved, at bogen er en værdifuld inspirationskilde til næste gang, der skal skrives konfirmationstale.

Jan Nilsson, præst, Diakonissestiftelsen,
jnni@diakonissen.dk



I lyst og nød

12 salmer og 12 taler til vielse og
velsignelse
Michael Nielsen (red.)
Religionspædagogisk Forlag 2012

»I lyst og nød« indeholder 12 helt nye salmer (med ny tekst og nye melodier) til brug ved vielse og velsignelse og 12 eksempler på taler holdt ved vielser/velsignelser.

Alle salmerne er formuleret på en måde, så de lige så vel kan bruges ved vielse/velsignelse af både hetero- og homoseksuelle, og de udfylder dermed det behov for kønsneutrale vielsessalmer, der er opstået efter muligheden for at vie to af samme køn i folkekirken. Kvaliteten er generel god i salmerne, og nogle stykker af dem har endog et niveau, hvor de sagtens kan gå hen og finde blivende anvendelse som vielsessalmer, mens resten sikkert vil være glemt om en årrække - men alle har de deres gode ret i denne udgivelse.

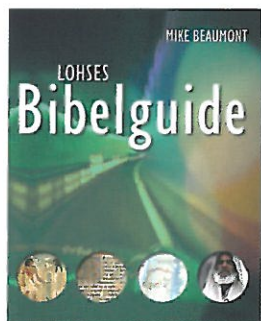
Det er bemærkelsesværdigt, at mens de fleste af talerne i bogens anden del på en naturlig måde inddrager Gud (både som skaber, forsoner og livgiver), så gælder det modsatte for salmerne: Her er teologien mest af alt repræsenteret ved lidt skabelsteologi og ikke mere end det. Hvordan kan det være, at teologien er langt mere udfoldet i talerne? Er det fordi, moderne salmer ikke må være forkyndende? Jeg ved det ikke. Men denne forskel mellem salmer og taler er bemærkelsesværdig.

Det er en fornøjelse at læse de 12 taler. De er skrevet af dygtige prædikanter, som både sprogligt og teologisk ligger på et højt niveau. Og så er det befriende, at talerne formår at forholde sig til temaer som fx forelskelse, køn, krop og erotik, som om noget burde være relevante i en vielsestale, uden at det blive plat eller forfladiget.

Religionspædagogisk Forlag har med udgivelsen lavet en god inspirations- og brugsbog.

Jan Nilsson, præst, Diakonissestiftelsen,
jnni@diakonissen.dk

eldelser



Lohses Bibelguide
af Mike Beaumont.
Oversat af Helge Hoffmann
Forlag: Lohse 2012. 128 sider.
199,95 kr.

Hvad er egentlig formålet med denne Bibelguide? Forfatteren giver selv svaret i sin indledning:

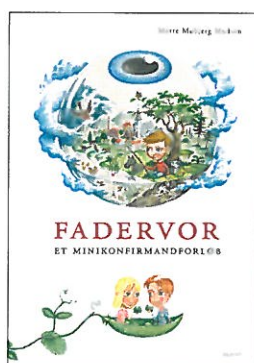
"at hjælpe læseren med at få noget ud af Bibelen og de sandheder, som de kristne mener, den indeholder – først og fremmest den sandhed, at der findes en Gud, og at han elsker os." Mike Beaumont, der er præst og bibelunderviser i Oxford, indleder også sin Bibelguide med at kalde Bibelen for "et kærlighedsbrev fra Gud". Og i sin gennemgang af de enkelte bibelske skrifter bliver det så udfoldet, hvordan Gud åbenbarer sin kærlighed i Bibelhistorien – såvel i det store perspektiv, hvor det handler om menneskeheds historie med Gud, som i det lille perspektiv, hvor den enkelte indbydes til at være en del af denne historie. Det begynder med 1. Mosebog og slutter med Johannes Åbenbaring, og undervejs bliver vi – sammen med Mike Beaumont – kloge på, hvordan Bibelen fortæller "historien om, hvad der gik galt for menneskeheden, hvad Gud har gjort for at rette op på elendigheden, og hvordan det hele vil ende godt takket være Guds kærlighed til mennesket."

At Bibelen er et bibliotek af 66 bøger er man ikke i tvivl om i denne Bibelguide, som er pædagogisk og klar i sin struktur. Tekster og illustrationer supplerer hinanden godt. Der er fine kort, som fortæller om Bibelens geografi, så man ved, hvor i verden man er. På venstre side er der en tidslinje, der begynder med 2000 f. Kr. og slutter med år 100. Her kan man undervejs i den bibelske historie følge med i, hvor på tidslinjen man befinder sig.

Lohses Bibelguide kan bestemt anbefales, hvis man gerne vil have overblik over bibelhistorien og har brug for at lære den bibelske virkelighed og verden bedre at kende. Man får en fin introduktion til de enkelte skrifter, og de vigtige bibelske personer, temaer og teologiske nøglebegreber, som knytter sig til skrifterne – og alt er

formidlet på en meget enkel måde og ud fra det grundsyn, at "der findes en Gud og, at han elsker os", som forfatteren indleder med at slå fast.

Marianne Bønløkke, Præst, Diakonissestiftelsen,
mabo@diakonissen.dk



"Fadervor – et minikonfirmandforløb"
af Mette Møbjerg Madsen
RPF 2012

Mette Møbjerg Madsens minikonfirmandforløb bygger i høj grad på børnebogen En bog om Fadervor – og om at sidde et fortroligt sted af Bodil

& Lars Busk Sørensen, og uden at kende den, bliver det svært at benytte materialet. Men har man først anskaffet børnebogen, får man med Mette Møbjerg Madsens materiale også serveret en guldgrube af gode forslag til aktiviteter, fortællinger, bønner og lege, der rækker til langt flere lektioner med minikonfirmanderne end de 11 dobbeltlektioner, materialet er bygget op om.

Med udgangspunkt i Fadervors enkelte bønner er materialet bygget tematisk op, så man i løbet af et forløb med minikonfirmanderne kommer godt rundt i det kristne univers, stifter bekendtskab med et udvalg af salmer og selvfølgelig lærer Fadervor at kende. Der er både noget nyt og noget genkendeligt fra lektion til lektion. Hver lektion rummer både refleksion og billedbetragtning til "de stille piger", lege og aktiviteter til "de vilde drenge" og fortællinger, der kan inddrage alle. Materialet er virkelig gennemtænkt på det pædagogiske og teologiske område, så børns forskellige læringsstile og intelligenser stimuleres bedst muligt.

For underviseren kan materialet ved første øjekast dog godt virke meget ambitiøst. For at kunne udnytte det bedst, kræver det efter min mening, at man er mere end én voksen om holdet, at der er god tid til forberedelsen af lektionerne og at kirkekassen ikke er tilbageholdende med økonomien. De fleste præster i små og

Bog an m

mellemstore sogne – som undertegnede – vil derfor nok ikke have mulighed for at udnytte al potentiale i materialet. Det skal dog ikke afskrække nogen fra at anskaffe Mette Møbjerg Madsens materiale, for der kan let plukkes ud og laves tilpasninger til ens lokale forhold.

Ulrik Andersen, sognepræst, Sønderød,
UAR@km.dk



**Konfirmandundervisning
med Kristuskransen**
af Emma Tribell:
(228 sider – hæftet)



Livet og Kristuskransen (124
sider – hæftet)
Oversættelse og dansk bear-
bejdelse: Charlotte Chammon
og Stinna Ahrenst
Aros Underviser 2012

Forfatteren er den 32-årige Emma Tribell, præst i Svenska Kyrkan. Som præst og som ung frivillig har hun i en årrække gjort brug af Kristuskransen i arbejdet med konfirmander. Materialet bygger på ideer og erfaringer fra dette arbejde. I materialet inddrager Tribell sin egen troshistorie og fortæller om egne vanskeligheder som ung konfirmand, da valget tilsyneladende stod mellem troen og naturvidenskaben (en erfaring, som mange danske konfirmander sikkert vil nikke genkendende til).

Dispositionen i begge bøger udgøres af Kristuskransens perler. Der indledes med et afsnit, hvor hele kransen introduceres. Dernæst følger afsnittene om de enkelte perler (i samme rækkefølge, som når man beder Kristuskransen, begyndende og sluttende med Gudsperlen). Sidst i bogen er der to særlige afsnit med ideer til arbejdet med hhv. Bibelen og gudstjenesten.

Undervisningsvejledningen er umiddelbart den mest interessante af de to bøger.

Hvert afsnit indledes med teologiske overvejelser over de temaer, dagens perle rummer. Overvejelserne er formuleret enkelt, med henblik på at kunne gengives næsten direkte i en lille forklaring til konfirmanderne – hvis man altså kan følge forfatterens teologi og sprogtone! Den jævne, "snakkende" tone vil nok opleves som en lettelse for nogen og en begrænsning for andre. (Materialet udkom i 2011 på svensk, og muligvis har det været tiltænkt de mange frivillige, unge konfirmandundervisere, som ikke nødvendigvis har en teologisk embedseksamen i bagagen, men som Svenska Kyrkan med stor succes benytter sig af.)

Dernæst følger aktiviteter, samarbejds- og tillidsøvelser, løsning af en opgave i konfirmandens bog samt oplæg til samtale og stillingtagen. Der er masser af ideer i hvert afsnit, så rigeligt, at der er mulighed for at vælge til og fra, alt efter hvad der passer til det aktuelle konfirmandhold og den enkelte underviser.

Til sidst i hvert afsnit er oplæg til den afsluttende andagt i kirkerummet, herunder en stund med dagens perle.

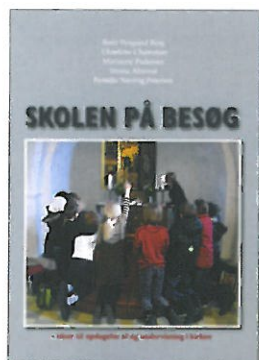
Konfirmandens bog, "Livet og Kristuskransen", består af små, overkommelige tekstsider med forfatterens fortælling og forklaring direkte til konfirmanden. Der henvises for hver perle til salmer, der kan synges; skriftsteder, der kan læses, samt spørgsmål, man kan tænke videre over. Desuden er der et par fakta-bokse samt en opgaveside, hvor konfirmanden skal skrive (eller tegne) sine egne overvejelser. Hvert kapitel afsluttes med en anvisning til, hvordan man på egen hånd kan holde "en stund med" denne dags perle.

eldelser

Det står ikke helt klart, hvordan konfirmandens bog skal anvendes i undervisningen. Et sted opfordres der til, at teksten fra elevbogen læses højt ved andagten i kirken. Opgavesiderne tænkes udfyldt i forbindelse med undervisningen, men ofte lægger de op til så personlige overvejelser, at forfatteren til tider selv foreslår at aflevere svarene i en lukket kuvert eller på et løst ark, der kan foldes og limes ind, så ingen kommer til at læse det ved en fejl. Jeg tror, konfirmandens bog fungerer bedst ved at blive derhjemme som en slags personlig og privat dagbog over konfirmationsforberedelsen.

Det kan være en god ide at anvende Kristuskransens perler som disposition for konfirmationsforberedelsen. I så fald kan man finde ideer og aktivitetsforslag i dette materiale. Om man vil anvende materialet som helhed, vil nok først og fremmest afhænge af, hvordan man har det med den inderlige tone, som en bog om Kristuskransen næsten nødvendigvis må have. En styrke er de gode, store og livsnære spørgsmål: Hvad skal jeg gøre, hvis min kammerat truer med at tage sit eget liv? Hvor og hvornår og med hvem kan jeg være mest mig selv? Opfatter jeg i virkeligheden Gud som en krokodille?

*Sognepræst Benthe Kleon Jeppesen,
Vedsted og Aaby sogne, bekj@km.dk*



Skolen på besøg

ideer til opdagelse af og undervisning i kirken

af Stinna Ahrenst, Marianne Pedersen, Berit Weigand Berg, Charlotte Chammon, Pernille Nærvig Petersen
Aros Forlag

Bogen Skolen på besøg har undertitlen - ideer til opdagelse af og undervisning i kirken. Og det er en fin beskrivelse af indholdet. Bogen er tænkt som en hjælp til præster og andre, der skal have en skoleklasse på besøg i kirken. Den er først og fremmest en samling af ideer, som gør kirkebesøget spændende og lærerigt på samme tid; og som gør eleverne mere aktive og præsten mindre talende.

Der er dog også to korte indledende kapitler. Først en side om "Forskel på forkyndelse og undervisning". Den er klar og kontant uden at tabe nuancerne. Fx når der står, at man som præst godt kan sige til eleverne, "Jeg tror på, at Gud elsker alle mennesker", men at det ikke er OK at sige, "Gud elsker dig".

Så følger to sider om "Læring og undervisning". Her gives en kort præsentation af læringsstilsteoriens skelnen mellem de 4 sansestreng: høre, se, røre, gøre. Som en tankevækkende pointe nævnes det, at 75% af præster selv lærer bedst ved at høre, mens kun 5-7% af befolkningen har denne læringsstil. Det er interessant, fordi undersøgelser viser, at man som underviser har en stærk tendens til at undervise ud fra ens egen læringsstil. Altså: præster taler meget, fordi de selv lærer godt ved at lytte. (Hvor undersøgelsen stammer fra, får vi dog ikke at vide).

Men bogens helt store styrke er de 32 konkrete ideer til undervisningsforløb med skoleklasser. Alle forløbene er afprøvede i praksis. Og de er beskrevet kortfattet, men samtidig med en systematik og detaljeringsgrad, der gør, at de er lige til at bruge hjemme i egen kirke. Ideerne spænder over alle klassetrin og en lang række temaer og aktivitetsformer, og er både gennemtænkte, gennemførlige og kreative.

Denne bog vil være rigtig, rigtig dejlig at kunne tage ned fra hylden, når 4.As klasselærer ringer og spørger, om de ikke må komme på besøg næste onsdag.

Preben Medom Hansen, pmh@kk44.dk

Nyt kirkeligt voksenundervisningsmateriale



LIVTAG

af Signe Malene Berg, Leise Christensen,
Anna Helleberg Kluge og Peter Nejsum.

Vejledning: 475,-

Deltagermateriale: 220,- (boks m. 4 bøger + glasskål)

LIVTAG er et voksenpædagogisk materiale til den kirkelige undervisning. Det har et bredt sigte og indøver i kristendom gennem andagt og undervisning ved at indtage de mange læringsstile, pædagogikken tilbyder – både samtale, undervisning, øvelser, leg, kreativt værksted og andagt.

Materialet består af:

En vejledning til underviseren.

Deltagermateriale med 4 bøger, en glasskål, som knytter sig til bøgernes liturgi og en brugsvejledning.

Fire andagtsrum:

- Glæde
- Hengivelse
- Krise
- Det onde

RPF

Begge materialer kan bestilles på www.rpc.dk

Åben samtale om tro – uanset hvilken

Materialet er en vejledning til dem, der vil igangsætte en åben samtale om tro.

‘Hvor sidder det onde?’, ‘Hvor ligger lykken?’, ‘Hvad er sandhed?’ Disse spørgsmål og en række andre er i bogen knyttet sammen med konkrete øvelser, der ikke kræver andre forudsætninger af deltagerne end deres lyst til at medvirke og bidrage.

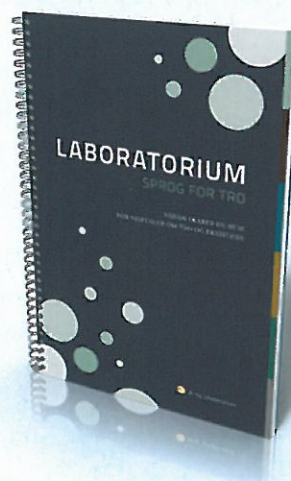
Deltagerne kan have alle religiøse baggrunde eller ingen. Pointen er, at tro ikke er en privatsag, men noget vi kan tale om og udforske – og derved blive klogere på os selv og hinanden.

Laboratorium

– Sprog for tro

er udviklet på Grundtvig-Akademiet, Vartov, af Jeanne Dalgaard, Nicolai Halvorsen, Kirsten Jørgensen og Birgitte Stoklund Larsen.

Pris: 249,-



 **Aros**
underviser